

ABONAMENTUL:
 Pe un an . . . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și străinătate:
 Pe un an . . . 40.— franci.
 Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și ADMINISTRȚIA
 Strada Zrinyi Nrul 1/a
 INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 strație.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Românii din Ungaria și Ardeal — ostatici!

Apelul dlui deputat dr. Teodor Mihali „către fiii neamului românesc!” — Declarațiile dlui deputat dr. Alexandru Vaida-Voevod.

Interviul nostru cu d. deputat dr. Ștefan C. Pop.
 — Reflexii la amenințările lui „Pesti Hirlap”. —

Arad, 18 Februarie.

Încă la începutul acestui înfricoșat războiu mondial d. dr. Teodor Mihali, președintele clubului parlamentar român și membru al parlamentului ungar a adresat, în coloanele acestui ziar, un călduros și patriotic apel „către fiii neamului românesc” din Ungaria și Ardeal, chemați să-și verse sângele „pe câmpul de onoare”.

În acest apel ilustrul președinte al clubului nostru parlamentar își exprima convingerea, că

„ostașii români, precum în trecut așa și acum își vor face datoria, spre fala neamului și a renumelui lor de viteji!”

Iar,

„M. Sa, bătrânul nostru monarh și patria, — spunea d. Mihali, — se vor convinge din nou despre strămoșeasca fidelitate și depre spiritul de jertfă al poporului român de sub sceptrul monarhiei habsburgice”.

D.dr. T. Mihali își termină inimosul apel, astfel:

„Sper și cred, că ținuta corectă, patriotică și chibzuită a noastră, demnă de naștina și romanitatea noastră, precum și bravura fiilor noștri de pe arena războiului, vor spori titlul de merite, cari în vrednicească pe poporul român, să ajungă în posesiunea deplină a tuturor drepturilor ce-l compet, și

pentru cari s'a luptat, și se va lupta și în viitor, numai pe cale legală și cu arme constituționale”...

În acelaș timp, un alt fruntaș al neamului nostru d. dr. Alexandru Vaida-Voevod, membru al parlamentului ungar, făcuse următoarele declarații ziarului „Budapester Tagblatt”:

„Rolul Românilor din statul ungar în momentele acestea dovedește ce îndreptățită e

politica de încredere față de acest popor, care-i cel mai credincios dinastiei.

Rezerviștii noștri grăbesc cu entuziasm la steaguri, și „bravii Români”, — cum le zicea răposatul și neuitatul principe de coroană, — își vor face datoria cu credință și vrednicie.

România dovedește și acum, ca și în trecut, că-i cel mai statornic isvor de energie al monarhiei.

Cel ce iubește Români și îi întărește, acela iubește și întărește monarhia.

Monarhia poate conta oricând la Români săi,

niciodată nu s'au aflat și nu se vor afla trădători între ei.

Are să fie o politică înțeleaptă aceea, dacă poporul românesc va putea conta și el la sprijinul monarhiei, pentru care cu bucurie și entuziasm își jertfește avutul și sângele”.

Să venim la obiect.

Sub titlul „A semlegesek” (Neutralii), ziarul „Pesti Hirlap” publică la loc de frunte un articol în care scrie între altele următoarele:

Fluviile de sânge, munții de cenușe..

Fluviile de sânge, munții de cenușe,
 Vor putea ei frânge vechea ta cătușe.
 Neam sărac al meu?
 Neam sărac al meu?...

Noaptele grozave, zilele fioroase,
 Pustele întinse albite de oase,
 Aduce-ți-vor bine?
 Aduce-ți-vor bine?...

Din această bale groznică de sânge,
 Care toată fala acolo ne-o strânge,
 Renaște-vei oare?
 Renaște-vei oare?...

Fluviile de sânge, munții de cenușe,
 Nu-ți vor da ei oare o mai grea cătușe,
 Neam sărac al meu?
 Neam sărac al meu?...

I. NEGURĂ.

Războiul dela 1369—1370.

între

Ludovic I. regele Ungariei și Vladislav Basarab
 Domnul Țării românești.

De Nic. Densusianu.

(Urmare). (3).

Această pace, după cum rezultă din o serie întinsă de documente oficiale, se făcuse sub următoarele condițiuni:

Regele Ludovic se învoiește, ca Vladislav, Domnul Țării românești, să stăpânească și mai departe Bănatul Severinului, Țara Făgărașului și Omlășul¹⁾, însă sub formă de feude, adică, ca o proprietate teritorială ereditară, supusă la anumite obligațiuni față de regele Ungariei. Sau cu alte cuvinte: Regele Ludovic reînnoește numai tratatul de pace, ce-l încheiase cu Alexandru Basarab, tatăl lui Vladislav, „litteras utrobique super certis pactis, censibus... nobis debitis, inter nos et ipsum... emanatas”, cum se

¹⁾ Tot astfel și Roesler in „Romaenische Studien”, p. 303: In aehnlicher Weise wie man dem walachischen Wojwoden Fogaras überlassen hat, muss man ihm einige Zeit spaeter Omlas, das westlich von Hermannstadt gelegene Gebiet von Hamlesch, überlassen haben... Das Fogaras-Omlaser Herzogthum blieb bis zur zweiten Haelfte das 15 Jahrhunderts mit der Wojwodenschaft der Walachen verbunden.

exprimă dânsul în proclamațiunea sa de războiu din a. 1365²⁾.

În urma acestei împăcări, voivodul Vladislav poartă în actele sale oficiale latine următoarele titluri:

La 1368: *Ladistaus, Dei et regie Maiestatis gratia, Woywoda Transalpinus et Banus de Zeurino*³⁾.

În acelaș an (1368): *Ladistaus, Dei gratia, Waywoda Transalpinus, Banus de Zeurino, Dux de Fugrus*⁴⁾.

La 1369: *Ladistaus, Dei et regis Hungariae gratia, Vajuoda Transalpinus et Banus de Zeurino, nec non Dux de Fogaras*⁵⁾.

După senzul acestor documente, Vladislav stăpânește Țara românească din grația lui Dumnezeu, iar Bănatul Severinului, Făgărașul (cu Omlășul) din grația regelui Ungariei⁶⁾.

²⁾ Magy. tört. tár. II, 186.

³⁾ Fejér, Cod. dipl. IX. 4. 148. — Densusianu, Doc. I. 2. 144.

⁴⁾ Zimmermann, Urkundenbuch, II. p. 306.

⁵⁾ Fejér, Cod. dipl. IX. 4. 210. — Densusianu, Doc. I. 2. 148. — Zimmermann, Urkundenbuch, II. 334.

⁶⁾ Hasdeu, Etym. Magn. Rom. IV, p. CCXIX: nimic nu împedica pe Domnul Țării românești... de a recunoaște suzeranitatea Ungariei pentru ducaturile de peste Carpați.

..., „Acum se pare că majoritatea opiniei publice din România s'a convins, că în cazul unei victorii de partea Rusiei România și-ar pierde independența și ar ajunge sub „suzeranitatea” țarului; și-ar pierde comerțul pe mare, deoarece Rusia stăpână pe Marea-Neagră și pe Bostor i-ar închide marea și strâmtoarele, iar Serbia ar primi un port la Adriatică, ceea ce nu ar fi nici pe placul Italiei. Apoi, de sigur în România se mai știe și aceea, că ea nu va putea sfâșia nici o umbră de brad din Ardeal, câtă vreme nu a pustiit cel din urmă copil din cele 10 milioane de Unguri, iar la un atare războiu de nimicire de rasă nici nu se poate gândi serios un popor mai mic, al cărui conaționalii trăesc ca OSTATICI pe pământul nostru”...

Prezentându-mă azi dlui Dr. Ștefan C. Pop, membru al parlamentului ungar, i-am cerut părerea d-sale relativ la cel mai nou atac bătătoran al lui „Pesti Hirlap” și l'am rugat să-mi permită să dau în publicitate declarațiile d-sale.

D. deputat al Siriei m'a primit în mod afabil și a binevoit să-mi facă următoarele declarații:

— Adânc indignat am cetit și eu articolul de fond apărut în nrul dela 14 Februarie n. a. c. a lui „Pesti Hirlap”, mai ales partea lui relativ la Românii din Ungaria și Ardeal, unde se spune, că: Să știe România, că frații ei de aceeași limbă trăiesc ca ostatici pe pământul unguresc”.

Iar, aceste păreri a pressei maghiare nu sunt sporadice; ele sunt variate, și în diferite forme de amenințări zilnic le cetim în această presă, care acum în aceste vremuri extrem de critice ar trebui să fie condusă cu înțelepciune și să manifeste mai multă dragoste și respect față de celelalte popoare și, mai ales față de Români.

— Este o instituțiune medievală a prinde sau a ține ostatici. Nici în evul mediu nu se prea obicinuia ca statul să-și fi făcut ostatici pe chiar cetățenii lui proprii.

O țară civilizată și bine organizată respinge această instituțiune și își caută siguranța ordinii sale... în puterea armată și în buna sa administrațiune internă...

Ici-colo a uzat și armata noastră de instituțiunea ostaticismului luând ca ostatici pe unii din fruntași mai ales din părțile Bosniei și Hertegovinei.

Eu dela începutul războiului cu toată energia convingerei mele am combătut acest procedeu și am satisfacția a crede, că acum la noi s'a și abandonat alegerea ostaticilor din cetățenii proprii.

— Crede „Pesti Hirlap” și cei de teapa lui că această amenințare folosește cauzei maghiare? Eu sunt de convingerea că această expectorare a stârnit un adânc rezonanz chiar și în acele cercuri din România, unde se cultivă simpatii față de monarhia noastră.

— Acest ziar inconștient, renumit chiar pentru ura lui nesăbuită față de neamul românesc și care în grandomania lui adeseori ne-a contestat chiar și dreptul nostru la existența națională, — face cel mai mare serviciu chiar dușmanilor monarhiei noastre și, totodată, dă o puternică armă în mâna acelor, cari în România reprezintă curentul așa-numit rusofil.

— Eu nu sunt aderentul cenzurei; am convingerea, că cenzura fără rost este chiar păgubitoare marilor interese ale monarhiei.

— De altfel, voi atrage atențiunea dlui prim-ministru și mai ales a d-lui ministru al justiției asupra acestui fapt, și le voi cere intervențiunea dlor față de acele ziare, cari nu încetează a ne neliniști familiile și a ne insulta în sentimentele noastre cele mai sfinte, chiar atunci, când sute de mii din floarea neamului nostru își varsă sângele pentru patrie și tron!...”

În numărul de mâine al ziarului nostru

vom reproduce câteva exemple despre felul și modul cum fiii neamului nostru au dat ascultare apelului fruntașilor lor și, deci, și glasului de chemare al M. Sale monarhului. Ne simțim îndemnați s'o facem, ba chiar ni se impune s'o facem aceasta în fața atâtor bănuielei neîntemeiate și amenințări bătătorane.

Const. Savu.

Războiul grâului.

Cât grâu vizibil și invizibil se află în România.

Din recolta anului 1914 de 126.000 vagoane grâu s'a exportat (brut și în făină) 9.700 vagoane, s'au semănat 30.000 vagoane și se va măcina 72 mii vagoane în 12 luni până la recolta 1915 când vom mai avea rămas disponibil din recoltă 14.300 vagoane.

Această sumă reprezintă alimentația țării pe 2 luni și jumătate (August, Septembrie, Octombrie 1915) fără a adăuga stocurile rămase din recoltele anterioare. Va fi deci grâu suficient în bogata noastră țară și vom putea chiar da făină fraților noștri din Transilvania... amenințați de foame...

Dacă în general vorbind s'ar părea că prețurile grâului trebuie să se menție fixe opt luni până la viitoarea recoltă din cauza opririi exportului, nu tot așa putem judeca dacă analizăm de aproape lucrurile și luăm în considerație: în ce mâni se deține stocurile rămase și luând în considerație că grâul este aur și ca atare valoarea lui crește prin dobânzi și spese de magazinaj. O asemenea analiză trebuie făcută de stat și mai cu seamă de primăriile orașelor cari vor să dicteze prețul pâinei și al grâului.

Încercând această lucrare ne vom servi de publicațiunile ministerului de industrie „Foia de informațiuni” unde găsim stocurile vizibile la 1 Decembrie 1914 pe cari le completez cu numărul locuitorilor și cu apreciațiuni despre câte luni fiecare oraș dispune de grâu.

Stocurile vizibile de grâu la 1 Decembrie 1914

Vagoane	
București	4.870 pentru 5 luni de alimentație
Iasi	860 „ 4 „ „ „
Brăila	7.650 „ 40 „ „ „
Pitești	2.460 „ 40 „ „ „
Craiova	5.570 „ 36 „ „ „
Galati	3.300 „ 15 „ „ „
Constanța	1.700 „ 21 „ „ „
Ploesti	4.330 „ 26 „ „ „
Botoșani	1.530 „ 16 „ „ „

Total vagoane 32.300 în 9 orașe.

Acți intră și făina raportată în grâu.

Așa dar există o mare cantitate de grâu vizibil care valorează (cu 2200 lei vag.) peste 70 mi-

În timpurile aceste, Bănatul Severinului cuprindea 8 districte situate în părțile de apus, dincolo de Cerna și de Porțile de fer, anume: districtele Mehadii (cu Orșova), Almașului, Iliadii, Berzavei, Comiatului, Caransebeșului, Șimleului (Erdösomlyó) și Lugojului, districte, cari în documentele oficiale din secolul următor poartă numele de *Sedes wolachicales*⁷⁾, adică districte, ce se ținuse odată de „Valachia” sau de Țara românească. Însă de astădată, Vladislav stăpâna numai jumătate din Bănatul Severinului, cele 4 districte, despre Țara românească și Dunăre; Mehadia (cu Orșova), Almașul, Iliadia și Berzava până la Caransebeș⁸⁾.

A doua provincie, ce rămăsese în posesiunea lui Vladislav, era Omlașul, care cuprindea întreg teritoriul din părțile din sud-vest ale Sibiiului, începând dela Omlaș (lângă Miercurea)

și până la Olt⁹⁾, și de care se țineau următoarele comune: Omlașul, Săliște, Gales, Săcel, Tilișca, Sibiel, Cacova, Orlat, Valea, Tălmăciu, Tălmăcel, Boița, Plopi¹⁰⁾.

Iar Ducatul Făgărașului se întindea dela Olt până la apa Bârsei lângă Brașov.

După încheierea acestei păci cu voivodul Vladislav, regele Ludovic dorind, ca expedițiunea sa, proclamată cu atâta sgomot și cu pretențiuni mari, să nu rămână fără nici un rezultat politic, trece cu oastea sa în Bulgaria și așează cetatea Vidinului.

În timpurile aceste, Bulgaria se află divizată în două principate mici.

Un principat cuprindea Bulgaria de mijloc ce se afla sub stăpânirea lui Șisman III, având reședința la Târnova¹¹⁾.

⁷⁾ După Anonimul românesc dela Engel (Geschichte d. Walachey, p. 58), titlul lui Negru Vodă era: Radu Negru-Vodă, din grația lui Dumnezeu, Domn peste toată Țara românească, descălecat din Ardeal, și Duce dela Omlaș până la Făgăraș.

¹⁰⁾ Fejér, Cod. dipl. vol. X, l. 68, 1383. — Puscariu, Emlékirat. Szelistve és Tolmács. — Gierend, Notitia Castellanus Tholmács. Cibinii, 1832, p. 5—7.

¹¹⁾ Jirecek, Gesch. d. Bulg. p. 324.

Iar principatul al doilea îl forma Bulgaria de apus, care cuprindea cetatea și districtul Vidinului, un teritoriu, peste care era comandant și guvernator Strașimir, fratele lui Șisman III. Principele Strașimir ținea în căsătorie pe o soră a lui Vladislav¹²⁾. Fără îndoială, era o căsătorie încheiată în urma unor înțelegeri politice, astfel, că de fapt Strașimir, guvernatorul Vidinului, era mai mult în dependență de Vladislav, decât de fratele său Șisman, care domnia în Târnova.

Regele Ludovic cucerește îndată cu asalt cetatea Vidinului, prinde pe Strașimir și-l trimete ca rob în castelul Gumnik din Croația, apoi numește de comandant al cetății pe Dionisie Voivodul Transilvaniei (Capitaneus Budoniensis)¹³⁾ și ca Ban al Bulgariei pe Benedict Hem, un nobil român din Bănat (regni nostri Bulgariae Banus)¹⁴⁾.

(Va urma).

¹²⁾ Jirecek, Gesch. d. Bulg. p. 327.

¹³⁾ Fejér, Cod. dipl. IX, l. 558.

¹⁴⁾ Pesty, Krassó várm. tört. III, 74.

lioane lei și care se va consuma în 6 luni, iar între timp vor apare treptat alte cantități cari astăzi se dețin pe la moșii și trece ca grâu invizibil neînregistrat.

Din toate orașele cele două capitale ale țării au cel mai puțin grâu:

Bucureștiul și Iașul au numai pentru 4—5 luni de blocare. Deși Bucureștiul are numai pentru 5 luni, totuși consider această ca ceva foarte îmbucurător, față de alți ani, căci niciodată nu s'a găsit în București mai mult grâu decât pentru o singură lună.

Acest stoc de 5 luni este făcut grație primăriei, ministerului de război și particularilor.

Cele mai favorizate orașe sunt: **Brăila, Pitești și Craiova** în apropierea cărora se găsesc stocuri colosale cari le-ar ajunge la fiecare pentru 40 de luni. Ar fi fost de dorit ca și Bucureștiul să aibă silosuri și magazine încăpătoare și să se organizeze în timp de pace un comerț mai activ de grâne prin antrepozițe și varante, dat fiind că morile din capitală macină a cincia parte din tot grâul măcinat în țară, Bucureștiul fiind cel mai mare centru de morărie al României după cum Budapesta este al Ungariei.

Constanța care posedă afară de magazine și 3 silosuri de câte 3.400 vag. fiecare sau 10.000 vagoane în total și cari au costat 8 milioane lei, nu au în ele decât 500 vagoane.

În loc de a se face la Constanța al treilea silos, mai bine se făcea în București unde cu siguranță ar fi fost plin de marfă iarna și vara și ar fi completat apărarea cetății cu o provizie de grâu pentru alte 4 luni de blocare.

Stocurile invizibile din recolta 1914.

Aceste stocuri se calculează astfel:

Se adună stocul găsit vizibil la 1 Decembrie cu ceea ce s'a consumat, exportat și semănat până la aceeași dată și suma se scade din recolta totală de 126.000 vagoane. Rezultatul e stocul invizibil încă.

Stocurile vizibile	32.300 vag.
Măcinat pentru țară pe 4 luni (Aug. Nov.)	24.000 vag.
Exportat în grâu și făină	9.700 vag.
Semănat în toamna a. 1914	30.000 vag.
Total	96.000 vag.

care se scade din 126.000 vag. și

rămâne 30.000 vag.

stoc invizibil din recolta anului 1914.

Avem deci stocuri vizibile	32.300 vag.
și stocuri invizibile	30.000 vag.
Total	62.300 vag.

disponibile din recolta sau pentru 10 sau 11 luni de alimentație începând dela 1 Decembrie 1914 înafară de grâul rămas din recoltele anterioare.

Se vede că întâmplător la 1 Decembrie stocul vizibil este cam egal cu cel invizibil cu ceea ce s'a exportat și măcinat precum și cu ceea ce s'a semănat. Cu alte cuvinte la 1 Decembrie soarta recoltei se împărțea în patru părți egale de câte 30.000 vagoane fiecare și anume: stoc vizibil, stoc invizibil, ceea ce s'a exportat și măcinat, ceea ce s'a semănat.

Chestiunea cea mai mare care va rezolva prețul pâinei este de a se ști dacă stocurile de grâu vizibile și invizibile se dețin în mâni tari de către capitaliști, cărora să nu le vie greu a păstra cele 62.300 vagoane grâu în valoare de 137 milioane lei.

Exportul fiind oprit, războiul grâului pe piața internă se dă nu ca înainte când exportatorii cumpărau mai mult ca jumătatea recoltei și când bursele străine dictau prețul pâinei, dar războiul se dă astăzi între deținătorii de grâu de o parte și primăriile orașelor, cari se opun la scumpirea pâinei și cari în aparență se luptă cu brutarii, iar în realitate se luptă cu agricultorii.

București.

B. G. Asan, inginer
președ. „Uniunii morarilor”.

Tifosul exantematic.

De Dr. Ioan Ottescu.

Cazurile subit ivite de tifos exantematic, au făcut să se vorbească mult în ultimul timp de această teribilă boală. Nimeni nu o cunoaște însă, pentru că prea puțini, chiar prea puțini medici, au avut ocaziunea să vadă asemenea cazuri. De aceea, cred că e bine să inițiam pe celitor prin cronica de față asupra naturii acestei boli. Cunoștințele aceste îi pot servi uneori să se ferească de îmbolnăvire.

Tifosul exantematic este o maladie deosebit de contagioasă, caracterizată prin febră continuă de 15 zile și prin tulburări a principalelor organe și mai ales a aparatului respirator și nervos. În primele zile ale febrei, apare, în general, o erupțiune caracteristică pe piele. Această boală a mai fost numită **tifosul închisorilor, vapoarelor, companiilor**. Aceste numiri arată condițiunile speciale în cari boala se arată, anume: acolo unde oamenii sunt strânși multi la un loc, grămădiți, muncesc mult și sunt prost hrăniți.

Tifosul este una din maladiile cele mai vechi și ravagiile lui astăzi mici, erau odată grozav de mari. El a existat în timpurile antice, a bătut foarte mult în perioada medievală, se găsea și în ultimele secole. Sunt citate mai ales epidemiile din timpurile campaniilor. Tifosul a fost frecvent în perioada războaielor revoluției și imperiului francez; a fost mai puțin frecvent în războiul din 1870—71; dar a pricinuit o mare mortalitate în războiul din Crimeea și în războiul ruso-turc.

Rusia este țara în care tifosul exantematic este aproape endemic. Unele epidemii, ca cea din 1891, a dat o mortalitate enormă.

Asupra etiologiei, adică originii tifosului exantematic lumea medicală e încă împărțită în două tabere: unii, ca **Hiidebrand, Bouchardt** în frunte, sunt de părere că tifosul poate apare în mod spontan în mijlocul altor maladii și să se întindă apoi prin contagiune; alții ca **Budd și Chanfiard** în frunte, cred că tifosul nu poate să se nască decât din tifos.

Tifosul, am zis, este una din maladiile cele mai contagioase; în familiile sărace, cazul de tifos nu rămâne niciodată izolat. Hanurile, azilurile de noapte sunt focarele de infecțiune principale.

Persoanele cari îngrijesc de bolnavi sunt foarte adeseori contaminate. Medicii deasemenea. O statistică irlandeză spune că între 1813 și 1843 s'au îmbolnăvit acolo 568 de medici de tifos și au murit 132. Între anii 1843 și 1848, din 335 decese medicale 199 au fost datorite tifosului. Găsim deasemenea însemnat într'un tratat francez că în timpul războiului ruso-român-turc, medicii au avut foarte mult de suferit. Astfel într'un spital din Iași a murit de această boală șapte medici din opt, toate surorile de caritate și 79 la sută din infirmieri; în un alt spital au murit 60 la sută dintre medici, 80 la sută din infirmieri și toate surorile de caritate.

Tifosul este în general transportat din localitate în localitate de vagabonzi, lucrători cari caută de lucru etc.

În genere, contagiunea nu are loc decât când există contactul direct cu bolnavul și când acest contact este prelungit.

Se credea că tifosul se răspândește prin aer. Această părere are mulți potrivnici.

Contagiul tifosului se poate transmite fiind deus pe obiecte inerte. Lucrătorii, cărora li s'a dat să dreagă obiecte de cari s'au servit tificii, au căpătat boala.

Contagiul tifosului își păstrează virulența peste un an de zile. Ca și obiectele inerte, o persoană sănătoasă poate transporta contagiul tific. Adeseori, infirmierele rămân sănătoase, dar își contaminatează de tifos familia.

Bacteriologia nu cunoaște încă agentul patogen al tifosului. Se presupune că acest agent trăiește în sângele bolnavilor. Sevamele cari cad de pe corpul tificilor sunt încărcate cu agentul patogen. S'a dovedit deasemenea, că paraziții umani: păduchile și puricele, cari sugând sângele bolnavilor se încarcă cu agentul patogen al bolii, pot transmite maladia la alții. Aceasta explică marea contagiositate a bolii în mediile sărace și neigienice.

După cum spuneam, există părerea că tifosul exantematic s'ar putea naște și în mod spontan, în mediul altor boli. După acestea „Tifosul ar fi efectul unei otrăviri miasmatică. Miasmul tific ia naștere în mijlocul materiilor animale stricte de strângerea îndelungată a oamenilor sănătoși și mai ales bolnavi, în spații prea restrânse, unde aerul nu e destul de reînnoit”. Această teorie se bazează mai ales pe cazurile de tifos ivite pe vapoare, după ce ele erau de luni de zile îndepărtate de țărâm, deci izolate și ferite de orice contact.

Cercetătorii moderni au ajuns însă să dovedească că și în aceste cazuri e tot vorba de o contagiune, și convingerea majorității lumii medicale e că tifosul ia naștere prin contagiune, din tifos, că nu exista un tifos spontan; că foamea, mizeria, îngrămădeala, necurătenia pot ajuta la izbucnirea, favorizând infecțiunea tifică, după cum de altfel favorizează toate infecțiunile, dar nici într'un caz nu pot da naștere agentului patogen și deci epidemiei.

Pentru a termina capitolul important al originii, contagiozității și epidemiologiei tifosului, vom mai spune că ambele sexe sunt tot atât de expuse infecțiunii; că boala lovește mai ales adulții și oameni de peste 30 de ani; că nu există o aclimatizare, că fiecare este expus să sufere infecțiunea în țările contaminate; că există prea puține persoane refractare, ba mai mult că boala recidivează foarte mult; că persoanele slăbite sunt mai expuse și în sfârșit că epidemia bătutue mai mult în anotimpurile reci.

E timp să trecem la descripția bolii însăș.

Între momentul infecțiunii și izbucnirea bolii trece un timp variabil. Perioada de incubatiune durează între 5 zile și 3 săptămâni; ea e de obicei de 10—12 zile. Boala se poate arăta însă și fără de nici o perioadă de incubatiune.

Începutul bolii e de obicei brusc; alte ori izbucnirea semnelor caracteristice e precedată de câteva zile de oboseală, dureri de cap, abateri. Începutul adevărat al bolii se caracterizează prin frisoane, frig mare, deși pielea arde; dureri teribile de cap, pierderea poftei de mâncare, sete mare, constipație, urina rare și închise la culoare, puls frecvent, puțină tuse, ochii inflamați, lăcrămează.

Între a 4 și a 7 zi, apare erupțiunea: pete roz, apoi roșii, ușor reliefate. Peste două zile petele revin la nivelul pielii normale și de o culoare mai închisă. Febra crește, delirul devine mare, pulsul foarte slab.

După alte 2—3 zile delirul dispare și bolnavul stă într'o completă prostrație și stupeoare. Nu se poate ridica, bălbaie numai cuvinte neînțelese, cu greu deschide gura, constipația persistă.

De obicei în ziua a 14-a se arată o ameliorare bruscă, bolnavul doarme liniștit câteva ore și se deșteaptă reînviat, recunoaște pe cei dimprejur, capătă pofta de mâncare și forțele revin repede. Când bolnavul trebuie să moară, ameliorarea subită nu se arată.

Expresia feței bolnavului e importantă de cunoscut. Ochii sunt de jumătate închiși, conjunctivele sunt injectate; fața indică indiferență față de ce se petrece împrejur, e roșie, uneori brună. Limba e uscată, murdară. Bolnavul e de cele mai multe ori surd; el exală un miros urât.

Febra se urcă repede, se menține sus mult timp și dacă bolnavul trebuie să se facă bine scade încet și continuu. Delirul care se arată în timpul febrei mari, e de multeori pasiv, adică bolnavul se mulțumește numai de a vorbi. Uneori devine însă activ; pacientul sare din pat; s'au văzut cazuri când încearcă chiar să se sinucidă.

Durata medie a tifosului este de 15 zile; ea poate însă varia între 10 și 22 zile. Sunt cazuri când moartea survine chiar în a doua sau a 3-a zi de boală. Mortalitatea e variată, depinde de epidemie. Au fost epidemii când murea unul din trei bolnavi. În alte epidemii mortalitatea a fost de 19, 14 și 11 la sută. În mediu, mortalitatea e de 1 la 5—6 cazuri. Tifosul este deci o maladie foarte gravă, mult mai gravă decât așa numitul „tifos” din popor, adică decât febra tifoidă.

După unii autori simptomele cari indică un pronostic prost, adică cazurile fatale, sunt: slăbiciunea mare a cordului, frecvența pulsului și a respirației, albuminuria pronunțată, erupțiunea rapidă și generalizată.

*

Venim la capitolul important al tratamentului. Mai important este, ca la toate maladiile infecțioase tratamentul profilactic.

Trebuie să facem ca bolnavul să devie neprimejdios pentru societate: el trebuie negreșit izolat la spital, sau când aceasta nu se poate, să fie izolat de persoanele din familie și de cele dimprejurimi. În același timp idealul ar fi de a supraveghea într'un lazaret persoanele familiei. Dacă se dă de individul care a adus contagiunea, trebuie de restabilit itinerarul pe care l'a urmat pentru a ajunge în localitate, și de supravegheat localitățile în cari s'a oprit.

Nu vom mai pomeni de obicinuitele desinfecții ale mediilor în cari a stat bolnavul sau acel care a adus infecțiunea.

Persoanele cari îngrijesc tificul, trebuie să fie cât mai puțin numeroase. Ele trebuie să-și spele mâinile și fața cu o soluție antiseptică, să poarte un costum special, și să mănânce în altă odaie. Urina, secrețiunile, materiile fecale ale bolnavului trebuiesc desinfectate cu substanțe puternice.

Ca tratament curativ s'au întrebuințat tot felul de medicamente, până și mercurul, care s'a crezut că ar fi în stare să facă să avorteze maladia.

În primul loc se cere igiena bolnavului. Să respire un aer curat, să fie curat pe corp, să bea mult. Va fi hrănit cu bulion, limonadă, lapte. Alcoolice vor fi date mai ales bolnavilor cu inima slabă. Lotinele reci în perioada febrei, băile și gheața la cap, în perioada delirului sunt iar utile. Clismele vor combate constipatia. Medicul va supraveghea și îngrijii cu medicamente speciale diferitele organe cari vor slăbi în timpul maladii.

Legrain a tratat 30 de tifici cu ser din sângele altor tifici, în incoalescență și a vindecat pe toți bolnavii săi. Acest tratament are însă încă vreme de studiu.

București. 1915.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta. — După o luptă de două zile am ocupat ieri Kolomea. Spre sud dela oraș, la Kluczow, Wk și Myszyn Rușii au făcut în luptele ce țin începând din 15 c. mari eforturi pentru apărarea orașului și au aruncat numeroase întăriri în luptă. Am avut să respingem în mai multe rânduri contraatacurile făcute de Ruși împotriva trupelor noastre ce înaintază de două părți și cu aceste prilejuri tunurile noastre au pricmuit mari pierderi dușmanului. După amiază pe la orele 5 ne-a reușit cu un atac general să-l scoatem pe dușman — deși se apăra desperat — și din cele din urmă pozițiuni ce le mai ținea în fața orașului și să ajungem într'o fugă până la Kolomea deodată cu dușmanul ce o luase la fugă. Am împiedecat ca dușmanul să nimicească podul de peste Prut și curățind orașul de dușman, l'am ocupat. Am făcut prizonieri 2000 de Ruși, am capturat mai multe mitraliere și 2 tunuri.

În Carpați până la Wiskow luptele continuă cu îndârjire. Am făcut aci 4040 de prizonieri. Pe frontul din Polonia rusească și Galiția occidentală decurg numai lupte de artilerie.

Berlin. — Dela cartierul principal german se anunță: Francezii și Englezii, probabil îndemnați în urma biruințelor ce le-am câștigat în ost, au pornit ieri și în noaptea trecută în deosebite puncte lupte deosebit de viguroase. Englezii, a căror încercare de a reocupa pozițiile ce le-a pierdut în 14 Febr. a eșuat, au pierdut cu acest prilej iarăș 4 ofițeri și 170 soldați de rând.

Am respins atacurile dușmanului făcute împotriva noastră spre nordost dela Rheims. Am făcut prizonieri 2 ofițeri și 179 soldați francezi.

Cu o deosebită vehemență a atacat dușmanul împotriva liniei noastre din Champagne. În multe locuri lupta s'a dat cu multă îndârjire fiind combatanții în imediată apropiere unul de altul. Dușmanul a pătruns în unele puncte ale frontului nostru și aci lupta continuă. Dealtcum am respins toate atacurile dușmanului și am făcut prizonieri cam la 300 Francezi.

În Argonnes continuăm ofensiva. Dintre pozițiile principale ale dușmanului iarăș am ocupat câteva puncte. Am făcut prizonieri 350 Francezi și am capturat 2 tunuri de munte și 7 mitraliere.

În Bois de Petre (spre nord dela Toul) am avut de asemenea succese mai mici, aci am capturat 2 mitraliere.

Dela granița Alsaciei nu e nici o știre.

Pe câmpul de războiu din ost, spre nord dela Memel, trupele noastre, respingându-l pe dușman în toate punctele, l'au alungat în direcția Tauroggen, peste graniță.

În regiunea păduroasă, spre ost dela Augustow sunt în curgere în multe puncte lupte de urmărire.

Coloana dușmană care a înaintat dela Lomsa spre Kolno am înfrânt-o. Am făcut 700 prizonieri și am capturat 7 mitraliere. Deasemenea am respins la Prajewo un detașament dușman spre Ossowiec.

Pe frontul dintre Plock și Racionz (spre nord dela Vistula) se pare, că se pornesc lupte îndârjite.

Pe câmpul de luptă spre sud dela Vistula nu e nimic nou.

In Semendria a fost aruncată în aer o pulberărie.

Köln. — „Köln. Zeitung” anunță din Roma: Ziarelor italiene li se anunță din București: În cetatea Semendriei, ce se găsește lângă Dunăre și pe care artileria austro-ungară o bombarda, a fost aruncată în aer pulberăria.

Italienii în Albania.

Milano. — „Corriere della Sera” primește din Valona: Azi a fost exortat de aici preotul ortodox Damianos, care agita împotriva Italianilor. Preotul agitator a fost dus la Brindisi. Dispoziții similare se vor lua și față de alte persoane. Aci a sosit jandarmerie în număr mare. Jandarmii vor face serviciu în localitățile Kanina și Asta. Populația i-a întâmpinat cu entuziasm.

Rusia împotriva exportului României în Germania și Austro-Ungaria.

Sofia. — „Cambana” e informat că ambasadorul Rusiei la București Poklevski a intervenit la guvernul român, ca acesta să-și retragă permisiunea dată pentru exportarea de articole alimentare în Germania și Austro-Ungaria. Guvernul rusesc e hotărât să trimită vase pe Dunăre pentru controlarea vapoarelor, cari trec din România pe Dunăre. Pasul ambasadorului rusesc — scrie ziarul bulgar — a provocat un mare resentiment în cercurile agrare românești, cărora li s'ar cauza mari pagube. Aceste cercuri provoacă guvernul român să facă pașii necesari pentru ca Rusia să renunțe la intențiunea de a controla vapoarele pe Dunăre.

Sârbia și Bulgaria.

Sofia. — Pasici a propus guvernului bulgar ca în chestia macedoneană să accepteze arbitriul Rusiei. Guvernul bulgar a răspuns primului ministru sârbesc, că le crede toate știrile despre atrocitățile săvârșite de Sârbi în Macedonia de autentice și așa interesele sale juste nu le poate supune nici unui arbitriu străin.

Luptele în Bucovina.

București. — Trupele austro-ungare li atacă pe Ruși în Bucovina cu o vehemență tot mai mare. Rușii își retrag trupele în jurul Cernăuțului.

Trupele austro-ungare au trecut Prutul.

Diferite.

— Tarul Nicolae a sosit ieri la Sebastopol, unde a trecut în revistă flota ce staționează acolo.

— Președintele Poincaré, însoțit de ministrul de războiu Milerand a vizitat linia de luptă ducându-se dealungul ei până în Vosgi și până la trupele cari luptă în Alsacia. Președintele a vizitat fortificațiile Belfortului.

— Directorul poliției otomane s'a prezentat la agentul diplomatic al Greciei la Constantinopol și și-a exprimat regretele pentru incidentul ivit. Prin aceasta — se crede — incidentul greco-turc a fost deplin rezolvat.

— Turcii primind întăriri au reluat ofensiva în Caucaz.

— Ministrul de externe japonez a declarat, că Japonia trebuie să persiste pentru împlinirea tuturor pretențiilor sale. Față cu aceasta ministrul Chinei a declarat că China își va păstra atitudinea ei refuzătoare. Raporturile chino-japoneze sunt din cauza aceasta foarte încordate.

Ultima oră.

INTRAREA CAVALERIEI NOASTRE ÎN CERNĂȚI.

Budapesta. — Rușii s'au retras acum câteva zile peste Prut spre granița Rusiei. Cavaleria noastră prinzând de veste despre retragerea Rușilor, a intrat în Cernăuți, unde a fost întâmpinată de populație cu mare bucurie.

LUPTE VIOLENTE ÎN CARPAȚI.

Budapesta. — În carpați s'au pornit lupte foarte violente. Zăpada a început deodată să se topească, ceea ce îngreunează foarte mult luptele și împiedică mișcările de impresurare.

TURCII LA CANALUL SUEZ.

Basel. — Turcii — după cum se anunță — au ocupat țărmurile canalului Suez.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Vasile Ivan, Feldpost 45. Am primit 28 cor. pentru abonamentele notate în carta Dv. postală din 28 Ianuarie 1915. — Suma de 5 cor. primită în 20 Oct. 1914 cu destinația pentru fondul ziaristilor, s'a trimis spre acest scop Băncii Generale de Asigurare — Sibiu, care administrează acest fond.

Colecta pentru familiile orfane ale rezerv. morți pe câmpul de luptă, e disponibilă.

Ioan Păvan, Etappenpostamt 129. Suma de 2 cor. 40 fil. ca abonament pe februarie a. c. am primit-o.

Ioan Costa, Cocioba. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Martie a. c.

Alexandru Mircea, Bogdand. Am primit 7 cor. în abonament până la 31 Martie a. c.

Octavian Neagoș, Sibiu. Am primit 14 cor. în abonament până la 31 Martie a. c.

Ioan Rezman, Galșa. Am primit 14 cor. în abonament până la 30 Iunie a. c.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Se caută

momentan UN FARMACIST cu sau fără diplomă. Cel cu diplomă primește 300 cor. lunar, plus locuință și dejun, iar cel fără diplomă 200 cor. lunar, locuință și dejun. Reflectanții să se adreseze d-nel Olimpia Rocșin, soție de farmacist, în Lipșa, (Temes m.)

(Ro. 2365—5.)